

چرا زین العابدین(ع) به مبارزه سیاسی نپرداخت؟

امام سجاد(ع) پس از شهادت پدر، در ایام اسارت و در شرایط اختناق، امامت را به عهده گرفت و این شرایط سخت تا پایان امامت وی ادامه یافت. وجود اختناق و کنترل شدید حکومت ها سبب شد مبارزات سیاسی یا مسلحانه نتیجه ای جز هدر رفتن نیروها نداشته باشد.

خبرگزاری مهر : امام سجاد(ع) پس از شهادت پدر، در ایام اسارت و در شرایط اختناق، امامت را به عهده گرفت و این شرایط سخت تا پایان امامت وی ادامه یافت. وجود اختناق و کنترل شدید حکومت ها سبب شد مبارزات سیاسی یا مسلحانه نتیجه ای جز هدر رفتن نیروها نداشته باشد.

امام سجاد(ع) با شش حاکم جور معاصر بود که عبارتند از: 1- یزید بن معاویه، 2- عبدالله بن زبیر، 3- معاویه بن یزید، 4- مروان بن حکم، 5- عبدالملک بن مروان و 6- ولید بن عبدالملک.

امام سجاد(ع) پس از شهادت پدر، در ایام اسارت و در شرایط اختناق، امامت را به عهده گرفت. این شرایط سخت تا پایان امامت وی ادامه یافت. مسعودی نوشته است: «قام ابو محمد علی بن الحسین(ع) بالامر مستخفیا علی تقیه شدیده فی زمان صعب: حضرت سجاد(ع) امامت را به صورت مخفی و با تقیه شدید و در زمانی دشوار عهده دار گردید.>

در چنین مقطع زمانی، آیا امام(ع) می توانست دست به مبارزات سیاسی و فعالیت های گسترده فرهنگی و اجتماعی بزند؟ به نظر می رسد پاسخ منفی است به دو دلیل: 1- جو اختناق و کنترل شدیدی که حکومت ها پس از شهادت امام حسین(ع) به وجود آورده بودند؛ این اختناق سبب شد مبارزات سیاسی یا مسلحانه نتیجه ای جز هدر رفتن نیروها نداشته باشد. چنانکه مبارزات زمان آن حضرت تماما به شکست انجامید.

برای درک این وضعیت اسفبار توجه به دو روایت زیر سودمند است: الف) «سهل بن شعیب> یکی از بزرگان مصر می گوید: روزی به حضور علی بن الحسین(ع) رسیدم و گفتم: حال شما چگونه است؟، فرمود: فکر نمی کردم شخصیت بزرگی از مصر مثل شما نداند که حال ما چگونه است؟ اینک اگر وضع ما را نمی دانی، برایت توضیح می دهم: وضع ما در میان قوم خود مانند وضع بنی اسرائیل در میان فرعونیان است که پسرانشان را می کشتند و دخترانشان را زنده نگه می داشتند. امروز وضع ما چنان دشوار است که مردم با ناسزاگویی به بزرگ و سالار ما بر فراز منبرها به دشمنان ما تقرب می جویند.>

ب) زراره بن اوفی می گوید : دخلت علی علی ابن الحسین(ع) فقال: یا زرارہ الناس فی زماننا علی ست طبقات: اسد و ذئب و ثعلب و کلب و خنزیر و شاه فاما الاسد فملوک الدنیا یحب کل واحد منهم ان یغلب و لا یغلب واما الذئب فتجارکم یذمون(ن) اذا اشتروا و یمدحون(ن) اذا باعوا و اما الثعلب فهؤلاء الذین یاکلون بادیانهم و لایکون فی قلوبهم ما یصفون بالسنثم و اما الکلب یر علی الناس بلسانه و یکره الناس من شر لسانه و اما الخنزیر فهؤلاء المخنثون واءشباههم لایدعون الی فاحشه الا اءجابوا و اما الشاه بین اءسد و ذئب و ثعلب و کلب و خنزیر> حضرت در این روایت حاکمان را به شیران درنده و مسلمانان را به گوسفندان اسیر در چنگ درندگان تشبیه کرده است.

2- شرایط ناسالم فرهنگی آن روزگار؛ بر اثر فعالیت های ناسالم حکومت های وقت و انگیزه های مختلفی که در آن زمان وجود داشت مردم به طرف بی بند و باری سوق داده شدند و با چنین مردمی هرگز نمی شد کارهای بنیادی انجام داد مگر این که تحولی معنوی در آنان به وجود آید. در این موقعیت تمام تلاش حضرت سجاد(ع) این بود که شعله معنویت را روشن نگه دارد و این جز از راه دعاها و نیایش ها و تذکراتی مقطعی حضرت به خوبی از عهده آن برآمد، ممکن نبود.

در مورد رواج فرهنگ غلط بی بندوباری و فحشا در آن عصر، یکی از محققان می نویسد: «در مدینه مجالس غنا و رقص برپا می شد و چه بسا زنان و مردان با یکدیگر بودند و هیچ پرده ای نیز در میان نبود.(الشعر والغنای المدینه و مکة ، ص 250) ... عایشه دختر طلحه مجالس مختلط از مردان و زنان برپا می کرد و در آن مجالس با فخر و مباهات آواز می خواند. (الاغانی، ج 10، ص 57) ... مدینه پر از زنان آوازه خوان شده بود و آنها نقش فعالی در آموزش غنا به دختران و پسران و گسترش آوازه خوانی و اشاعه بی بندوباری و فساد داشتند ....>

در تاریخ الادب العربی، ج 2 ، ص 347 چنین آمده است: «گویی این دو شهر بزرگ حجاز(مکه و مدینه) را برای خنیاگران ساخته بودند تا آنجا که نه تنها مردمان عادی، بلکه فقیهان و زاهدان نیز به مجالس آنان می شتافتند.> در این موقعیت، امام سجاد(ع) برای تبیین معارف اسلام و برپا داشتن شجره اسلام و زنده نگه داشتن مشعل معنویت، از سلاح دعا استفاده کرد و بذر

یکی از نویسندگان معاصر درباره صحیفه سجادیه که در بردارنده دعا‌های امام(ع) است. می نویسد: «... صحیفه سجادیه اساس اندیشه انقلابی را تشکیل داده و امت اسلامی نیز نیاز به تکیه گاهی کامل و انقلابی داشته است. نیاز امت در آن هنگام، سخن و یا اشعار کینه برانگیز و عواطف لحظه ای و زودگذر نبود، بلکه به یک نظریه کامل و انقلابی نیاز داشته است. امام زین العابدین(ع) این نظریه را تنها در صحیفه سجادیه که چکیده اصول تربیتی امام(ع) است تبیین نکرده، بلکه خود امام زبور ناطق بوده است.»

این نویسنده در مورد تأثیر صحیفه سجادیه در هدایت انقلابیان و حرکت های اسلامی می نویسد: «من گمان نمی کنم که پس از قرآن کتابی همچون صحیفه سجادیه باشد که این گونه قلب محرومان را تسلی بخشد و خون انقلاب را در رگهای مستضعفان به جوش آورد و دل‌های مجاهدان را به درخشش خود روشن کند و هدایتگر انقلابیون در راه مبارزه باشد ...» عنوان صحیفه، دعا و نیایش است؛ اما از موضوعات مبارزاتی و سیاسی تهی نیست.

در زمانی که اهل بیت(ع) در فشار به سر می بردند و امیرمؤمنان(ع) بر فراز منبرها لعن می شد، حضرت در دعای چهل و هفتم (دعای روز عرفه) به مسائل مهم زیر اشاره می کند: الف) مقام امارت و رهبری از آن اهل بیت(ع) است. ب) ائمه (ع) از هر پلیدی پیراسته و شایسته وساطت بین خالق و خلق اند. ج) دین به وسیله امام منصوب از سوی خداوند تقویت می شود. د) خدا اطاعت از ائمه را واجب ساخته است.

موارد زیر بر درستی این سخن گواهی می دهد: حضرت در دعای چهل و هشتم صحیفه به صراحت از مسائل زیر که جنبه سیاسی دارد یاد می کند: الف) مقام خلافت مخصوص خلفا و اصفیای الهی است. ب) مقام خلافت مورد یورش و غصب قرار گرفته است. ج) احکام خدا تبدیل گشته و کتاب خدا مورد غفلت قرار گرفته است. د) واجبات الهی تحریف شده است. ه) سنت پیامبر(ص) متروک گشته است.

در زمانی که اهل بیت(ع) در فشار به سر می بردند و امیرمؤمنان(ع) بر فراز منبرها لعن می شد، حضرت در دعای چهل و هفتم (دعای روز عرفه) به مسائل مهم زیر اشاره می کند: الف) مقام امارت و رهبری از آن اهل بیت(ع) است. ب) ائمه (ع) از هر پلیدی پیراسته و شایسته وساطت بین خالق و خلق اند. ج) دین به وسیله امام منصوب از سوی خداوند تقویت می شود. د) خدا اطاعت از ائمه را واجب ساخته است.

دعای چهاردهم هم سراسر شکوه از ستمگران است که در نظر آن حضرت مصداقی جز حکام وقت ندارد. در دعای بیستم صحیفه که دعای مکارم الاخلاق نام دارد حضرت در این دعا از خداوند می خواهد او را از سلطه ستمگران نجات بخشد و پیروزش سازد. حضرت درعای چهل و نهم از فراوانی دشمنانش و از برنامه های حساب شده آنان جهت آزار و حتی قتل امام به خدا شکوه می کند.